7/11008

T.C
SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI
Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği

SAYI : B 14 0 BHİ 0 00 00 02-41
KONU : Yazılı Soru Önergesi

20 OCAK 2006

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

İlgi:a)12.12.2005 tarih ve A.O1.O.GNS.0.10.00.02-7/11008-16978/44053 sayılı yazınız.
b) Başbakanlığın 26.12.2005 tarih ve B.02.0.KKG.0.12/106-489-34/5749 sayılı yazısı.

İstanbul Milletvekili Emin ŞİRİN'in, Sayın Başbakanımıza yönelttiği ve Sayın Başbakanımızın da, kendileri adına tarafım koordinatörlüğünde cevaplandırılmasını istediği yazılı soru önergesine ilişkin cevabımız ekte takdim edilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Ali COŞKUN
Sanayi ve Ticaret Bakanı

Ek: 4 sayfa önerge cevabı

Gereği :
T.B.M.M. Başkanlığına

Bilgi :
Başbakanlığa

7/11008

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ SAYIN EMİN ŞİRİN'İN
YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAPLARIMIZ

Cevap 1:

Türk Standardları Enstitüsü kurulduğu 1954 yılından bu yana standard hazırlama görevini yürütmekte, 1974 yılından bu yana da belgelendirme hizmetleri vermektedir. TSE ürün, hizmet ve sistem standardlarının hazırlanması ve belgelendirilmesi alanlarında ülkemizin en tecrübeli, güvenilir ve tarafsız kuruluşudur.

Buna ilaveten, dünyada özellikle son zamanlarda Amerika, Avrupa, Kanada ve Uzak doğu ülkelerine yapılan ihracatlarda "Helal Gıda" standardına uygunluğun istenmesinin yanısıra, T.C. Dış İşleri Bakanlığı tarafından Türk Standardları Enstitüsü'ne gönderilen 27 Mayıs 2005 tarihli yazıda, İslam Konferansı Örgütü (İKÖ) Genel Sekreterliği'nin gönderdiği notada, Malezya'nın İKÖ'ne helal gıda ile ilgili bir uluslararası standard önerisi getirdiği belirtilmiştir.

Ayrıca Uluslar arası "The Codex Alimentarius Komisyonu" tarafından, "Helal" Teriminin Kullanılması İçin Genel Esaslar Standardı, 1997 yılında oluşturulmuştur (CAC/GL 24-1997). "The Codex Alimentarius Komisyonu", kesim aşamasında farklı İslami görüşleri de gözönüne alarak yasak olan ve yasak olmayan hayvanlarla ilgili küçük farklılıklar olduğunu kabul etmiştir. Bu genel esaslar ithalatçı ülkelerin yetkili makamlarının yorumuna tabi bırakılmıştır. Buna ilaveten, uluslar arası The Codex Alimentarius Komisyonu; gıda etiketlemede helal terimi kullanımında alınan tedbirleri tavsiye etmektedir. Bu esaslar, önceden paketlenen gıdaların etiketlenmesi için genel standartda tarif edilen helal terimi veya eşdeğer terimlere uygulanmaktadır.

22-25 Kasım 2005 tarihlerinde İstanbul'da Düzenlenen İslam Konferansı Teşkilatı Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi (İSEDAK)'nin 21. Toplantısı'nda Malezya'nın Helal Gıda Standardı konusunu İSEDAK gündemine getirmesinin beklendiği Devlet Planlama Teşkilatı'nda 9 Kasım 2005 tarihinde yapılan İSEDAK'a hazırlık toplantısında ifade edilmişti.

Buna ilaveten, 8-12 Ekim 2005 tarihlerinde Almanya'nın Köln kentinde yapılan, dünyanın en önemli gıda fuarlarından biri olan ve 168 Türk firmasının katıldığı Dünya Gıda ve Lezzet Fuarı'nda da yahudilerin kullanımı için "Kosher Products" (Koşer Ürünleri), müslümanların helal gıda kullanımı için de "Halal Food" (Helal Gıda) amblemlerinin kullanımı ile ilgili amblem ve tanıtımlar yeralmıştır.

Bu gelişmeler çerçevesinde, Türk Standardları Enstitüsü de gerekli incelemeleri yapmış ve bu konuda dünyadaki gelişmelerin gerisinde kalmamak amacı ile bir standard hazırlamanın gerekliliği konusunu ilgili kurum ve kuruluşlarla da işbirliği içerisinde değerlendirme konumuna gelmiştir.

Helal Gıda kavramı, Uluslar arası The Codex Alimentarius Komisyonu dokümanlarında "İslami kurallara göre izin verilen gıda" anlamında kullanılmaktadır. The Codex Alimentarius Komisyonu'na göre;

a. Helal gıda, İslami kurallara göre yasak olarak değerlendirilen herhangi bir unsuru içermemeli veya ihtiva etmemelidir.

b. Helal gıda, İslami kurallara göre yasak olan unsurlardan arındırılmış yerlerde veya cihazlarda hazırlanmalı, işlenmeli, taşınmalı veya depolanmalıdır.

7/11008

c. Helal gıda, a ve b maddelerinde belirtilen durumlar dışında üretilen herhangi bir gıda ile hazırlama, işleme, taşıma ve depolama aşamasında direkt temas etmemelidir.

"Helal Gıda" standardı, genelde İslami usullere uygun hazırlanması gereken gıdaların hangi özelliklere sahip olması gerektiği, kesim usulleri, söz konusu gıdaların hazırlanmasında kullanılacak katkı maddeleri ile bu gıdaların servisinin yapıldığı yerlerin sahip olması gereken özellikleri kapsamaktadır. "Helal Gıda" standardına uygun olduğu belgelenen besinler, İslami usullere göre hazırlandıkları ve tüketimi helal olan besinler anlamına gelecektir.

Helal Gıda konusunda hazırlanacak olan Türk Standardı, Malezya tarafından hazırlanan "Helal Gıda" Standardı ile birlikte, uluslar arası mutabakatla yayınlanmış olan The Codex Alimentarius Komisyonu'nun dokümanları, diğer ülkelerde bulunan konu ile ilgili dokümanlar ile ülkemizdeki tüketici ihtiyaçları ve ulusal değerler göz önüne alınarak olgunlaştırılacaktır.

Söz konusu standardın ulusal mutabakat sağlanarak hazırlanmasını müteakip 2006 yılının sonuna doğru belgelendirme faaliyetlerinin başlatılması öngörülmektedir.

TSE, bugün ürün ve sistem belgelendirme faaliyetlerinde konularında uzmanlaşmış mühendis ve teknik personeli görevlendirmektedir. Helal Gıda ile ilgili belgelendirme de ise bu teknik persone ilaveten, gerektiğinde uzman din adamlarından da yararlanılması düşünülmektedir.

Bugün Türk Standardları Enstitüsü tarafından yayınlanan standardların tamamı ihtiyari (uyulması isteğe bağlı) statüdedir. İlgili kurum ve/veya kuruluşlarca mevzuati bir düzenleme yapılmadığı sürece de bu standardlara uymak zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu nedenle Helal Gıda ile ilgili olarak hazırlanacak olan standard da ihtiyari statüde olacak, bu alanda faaliyet gösteren firmalar, piyasa ihtiyaçları nedeniyle gerek duymaları halinde helal gıda sertifikası alma yoluna gidebileceklerdir. Yani helal gıda sertifikası uygulaması, bu sertifikaya sahip olmayan ürünlerin helal olmadığı anlamına gelmeyeceği gibi, belgesiz ürünlerin piyasaya arzında da herhangi bir engel teşkil etmeyecektir.

Cevap 2:

Son yıllarda standardların özellikle uluslar arası ticarette etkin rol alması göz önüne alındığında, ülkemizin de önemli ölçüde gıda üretimi ve ihracatı yapan bir ülke olması nedeni ile, her zaman üreticimize ve ihracatçımıza ticarette avantajlar sağlamak gayesiyle standard hazırlama ve belgelendirme çalışmaları yapan Türk Standardları Enstitüsü, özellikle üreticilerimizin bu konuda engellerle karşılaşmasını engellemek amacı ile Helal Gıda ile ilgili çalışmaları başlatmıştır. Henüz proje aşamasında olan bu çalışma, standardın hazırlanmasının tüm safhalarında, diğer standardların hazırlanmasında olduğu gibi, ilgili tüm tarafların katılımı, görüşlerinin değerlendirilmesi ve ulusal mutabakatın sağlanması yolu ile gerçekleştirilecektir.

Bilindiği gibi belgelendirmede temel gereksinim belgelendirme kuruluşunun belge vermeye yetkin olduğunun bir göstergesi olan "Akreditasyon"dur. Bu durumda helal gıda konusunda da yetkili bir otoriteden (Türk Akreditasyon Kurumu gibi) akreditasyona sahip olan her belgelendirme kuruluşu belgelendirme hizmeti verebilecektir. Uluslararası ve Avrupa Birliği uygulamaları göz önüne alındığında, belgelendirme konusunun TSE'nin veya başka bir kuruluşun tekelinde olmaması gerektiği anlaşılacaktır.

TSE, sistem belgelendirme hizmetlerinde hem ülkemizin akreditasyon kuruluşu TÜRKAK'tan hem de belgelerinin Avrupa'da geçerliliğini sağlayan Avrupa'nın akreditasyon kuruluşu RvA'dan akreditedir.

7/11008

Cevap 3:
Öncelikle Türk Standardları Enstitüsü; **devlet bütçesinden herhangi bir ödenek almayan,** tamamen verdiği hizmetlerden temin ettiği gelirlerle giderlerini karşılayan, 132 sayılı özel kanunla kurulmuş, yönetim kademeleri özel sektör, kamu ve üniversitelerin temsilcileri tarafından (atamayla değil) seçimle işbaşına gelen bir kurumdur. Dolayısıyla TSE, hükümet tarafından atamalarla yönetilen bir kurum değildir, bu nedenle de devlet kurumu olarak nitelendirilmemelidir.

Bu çerçevede, konunun laik devlet anlayışı ile çelişmesi mümkün değildir.

Ayrıca helal gıda belgelendirmesi gerekli akreditasyona sahip olan tüm belgelendirme kuruluşlarının verebileceği bir hizmet olup, bu hizmet sadece TSE'nin tekelinde olmayacaktır. Bu konuda uzun yıllara dayanan tecrübesi olan, TS EN ISO 9001 kalite yönetim sistemi ve Tehlike Analizleri ve Kritik Kontrol Noktalarına Göre Gıda Güvenliği (HACCP, TS 13001) konuları da dahil olmak üzere yönetim sistemlerinde ülkemizin en çok belge veren kuruluşu mevcut iken, belgelendirme faaliyetini yabancı firmaların yapmalarının önerilmesi uygun olmadığı gibi (dünyada ve Avrupa'da ülkelerin kendi standard ve belgelendirme kuruluşlarını desteklediği göz önüne alınırsa) düşündürücüdür.

Bugün Avrupa'nın ve dünyanın bir çok ülkesinde Helal Gıda etiketi arayan vatandaşlarımız, başka ülkelerin belgelendirme kuruluşlarının belgelerini aramak zorunda kalmaktadır. Bu belgelere sahip ürünler önümüzdeki dönemde ülkemizde de görülecektir (Hatta şu anda ithal bazı gıda ürünlerinde görülmeye başlanmıştır). Bu gelişmeleri takip ederek belgelendirme çalışmalarına hazırlanmamak, bu konudaki pazarı bu yabancı kuruluşlara bırakmak anlamına gelecektir.

Ancak, TSE, görevi gereği toplumun tüm kesimlerini ilgilendiren hizmetler sunan bir kamu kuruluşu olduğundan, hizmetlerini ülkemizin ihtiyaçları ve uluslararası alanda meydana gelen değişim ve gelişmeler ışığında yerine getirmektedir.

Cevap 4:
Bu sorunun çok boyutlu olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Bugün % 98'in üzerinde bir oranla müslüman nüfusu bulunan ülkemizde, dini inançlarını farklı boyutlarda yaşayan vatandaşlarımız bulunmaktadır. TSE, standard hazırlama faaliyetlerinde kamunun ihtiyaçlarını gözönünde bulundurmaktadır. TSE, hizmetlerinde öncelikle ülke ve millet çıkarlarını ön plana çıkarmakta, buna ilaveten faaliyet alanında Avrupa'da ve dünyada meydana gelen değişim ve gelişmeleri de takip ederek küresel yaklaşımı da gözardı etmemektedir.

Dolayısı ile, bugün bu husus TSE tarafından gündeme getirilmemiş olsa idi, yakın gelecekte bu belgelendirmeyi Türkiye'de yapacak bir çok yabancı kurum ve kuruluşun olacağı da aşikardır. Bugün ülkemizde Kalite Yönetim Sistemleri ve CE Markası ile ilgili olarak bir çok yabancı ülke kuruluşu belgelendirme faaliyetleri sürdürmekte, üreticilerimizin ve firmalarımızın milyonlarca doları yurt dışına gitmektedir. TSE'nin Helal Gıda konusundaki yaklaşımı ise, dünya pazarında 200 milyar dolarlık bir büyüklüğü olduğu söylenen bu piyasada diğer faaliyetlerinde olduğu gibi etkin ve öncü olmak ve bu konuyu ülkemiz ve kamu çıkarları doğrultusunda değerlendirmektir.

Uluslararası gelişmelere ve global eğilimlere karşı durmanın ülkemize zarardan ve vakit kaybından başka bir şey getirmediği tecrübelerle sabittir.

Ayrıca helal gıda sertifikası olmayan ürünlerin bazı ülkelere kabul edilmemesi, özellikle ihracat yapan firmalarımızın engellerle karşılaşmasına sebep olmakta, onlara rekabette dezavantaj getirmektedir.

7/11008

Özellikle üretici firmaların TSE'nin helal gıda standardı ve belgelendirmesi çalışmalarına destek vermesi de konunun üreticiler için önemini göstermektedir. Bu çerçevede, Süt Et ve Gıda Üreticileri Birliği (SETBİR), helal gıdanın zaten dünyada kullanıldığını, Avrupa, ABD ve Avusturalya'da pek çok firmanın bu ibarelere ambalajlarında yer verdiğini, uzun vadede özellikle İslam ülkelerinden oluşan komşu pazarlara yönelik ihracatın artmasında helal gıda uygulamasının etkili olacağını ifade etmiştir.

Bu nedenle TSE, bugüne kadar olduğu gibi, bundan sonra da Atatürk ilke ve inkılaplarının ışığında, laik ve çağdaş bir yaklaşımla, üreticimizin, tüketicimizin ve diğer ilgili tarafların menfaatlerini korumaya ve yaşam kalitesini yükseltmeye yönelik çalışmalarını sürdürecektir.

Helal gıda sertifikası uygulaması, firmaların ve üreticilerin bu konudaki beyanlarının 3. bir tarafın denetiminden geçtikten sonra uygunluğun bağımsız bir kuruluş tarafından onaylanması anlamına gelmektedir. Zaten genel olarak belgelendirmenin anlamında da bu husus yatmaktadır. Her üretici veya ürün/hizmet sunan firma, kendi ürününün standardlara uygun en kaliteli hizmet olduğunu ifade eder. Ancak bu kalitenin bağımsız bir kuruluş tarafından değerlendirilmesi ve tetkik edilmesi sonucunda standardlara uygunluk onaylanır ve belgelendirilir. Genelde bir kısım tüketici nasıl kaliteli bir malı tercih etmek için bir belgelendirme kuruluşunun onayını/işaretini arıyorsa (TSE markası gibi), islami kurallara uygun bir şekilde hazırlanmış olan gıdaları temin etmek isteyen tüketici de helal gıda sertifikasını arayabilecektir.

Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde, bu konuda toplumun belli kesimlerinde ayrım veya baskı oluşması mümkün değildir.

Cevap 5:
Yukarıda belirtilen hususlar göz önüne alındığında ve Sayın Emin ŞİRİN'in yazılı soru önergesinde 2 ve 3 sorulara verilen cevaplarda da belirtildiği üzere belgelendirme konusu akredite olmuş tüm kuruluşlarca yapılabileceğinden ve bu belgenin alınması tamamen ihtiyari nitelikte olduğundan "ticari islam" gibi bir görüntünün oluşması da mümkün değildir.

Cevap 6:
Halen ülkemizde yurtdışından ithal edilmiş Helal Gıda sertifikalı gıda ürünleri satılmaktadır. Bu sertifikayı arama veya aramama seçimi doğrudan tüketicinin insiyatifinde olan bir hususdur. Ülkemizde satılmakta olan ürünlerde yeralan bir ürünün (sertifikanın) uluslararası ve Avrupa yaklaşımı düşünüldüğünde (akredite olmak kaydıyla) hangi kuruluştan belge aldığının bir önemi bulunmamaktadır. Yurtdışı bir kuruluş tarafından veya ülkemizde bir dernek tarafından belgeli ürünler satışta iken, TSE'nin bu konuda belgelendirme faaliyetlerinde bulunması eşitlik ve laiklik ilkeleri çerçevesinde herhangi bir sorun yaratmayacağı gibi, uzun yıllara dayanan tecrübesi ile TSE, bu alana da tarafsızlığın ve belli bir kalitenin gelmesini sağlayacaktır.

Bilindiği gibi belgelendirmede temel gereksinim belgelendirme kuruluşunun belge vermeye yetkin olduğunun bir göstergesi olan "Akreditasyon"dur. Bu durumda helal gıda konusunda da yetkili bir otoriteden (Türk Akreditasyon Kurumu gibi) akreditasyona sahip olan her belgelendirme kuruluşu belgelendirme hizmeti verebilecektir.

TSE, sistem belgelendirme hizmetlerinde hem ülkemizin akreditasyon kuruluşu TÜRKAK'tan hem de belgelerinin Avrupa'da geçerliliğini sağlayan Avrupa'nın akreditasyon kuruluşu RvA'dan akreditedir.